

Gåsgruvan. Aan de weg van Filipstad naar Hällefors, enkele km vanaf Filipstad, is rechts een groeve, waar ten dele in dagbouw kalksteen wordt gewonnen en verwerkt. Er zou o.a. wollastoniet te vinden zijn op de immense storthopen.

Rechts van de weg vanaf Filipstad ligt vlak voor Nordmark **Nordmarkfältet**. Gewonnen wordt hier voornamelijk magnetiet als belangrijk bestanddeel van leptietlagen. Er zijn hier ruim 80 verschillende mineralen gevonden in de vrij diepe mijn (tot 350 m) o.a. bismuth, koper, zilver. Dat alles vindt men niet zonder meer op de halden. Zeker wel granaat, serpentijn, hoornblende, magnetiet.

Långban. Men kan, in deze streek vertoevend, Långban niet negeren, als men weet dat deze plaats bekend is over de gehele wereld en niet alleen omdat de uitvinder van de propeller er geboren is. Een bezoek aan het dorp kan tot

tevredenheid stemmen als men genoeg neemt met het vinden van veel magnetiet en hematiet. Groter is de kans op verwarring. Van de ruim 110 hier gevonden en gedetermineerde mineralen (en nog meer niet-gedetermineerde) vindt men natuurlijk betrekkelijk weinig en zo ja, dan kan men ze moeilijk plaatsen. Op het beroemde Långbaniet hoeft men niet te rekenen. Långban is een soort openluchtmuseum. De vergane grootheid is vanaf Filipstad te bereiken door weg 63 te nemen en na Persberg linksaf te slaan. De storthopen liggen links en rechts van de weg ter hoogte van het Dolomitverk. De ertsen (hematiet, magnetiet, mangaan) zaten grotendeels in leptietformaties.

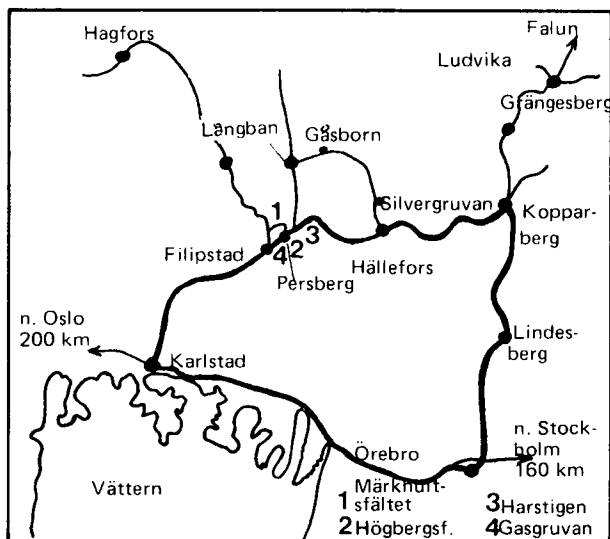
De Nederlandse universiteiten kennen Långban uiteraard ook. We troffen er twee geologische studenten (V.U. en G.U. Amsterdam), die daar karteringsopdrachten uitvoerden.

Enige bezienswaardigheden

In Kopparberg is een mineraalverzameling bij de bibliotheek (indien gesloten, sleutel bij het toeristenbureau). In dezelfde plaats woont aan de Ståltaldalenweg de heer I. Johanson, die in het bezit is van een prachtige verzameling. In Filipstad kan men een afspraak maken om de collecties (algemeen en van Långban) te bewonderen. Vlak bij de school woont de heer R. Erikson, een mineralenkenner (hij helpt bij determineren), verzamelaar en eventueel verkoper.

In Falun kan men een gesloten gedeelte van de mijnen bezoeken. Met een lift wordt men 55 m diep gebracht. Ook het bergbouwmuseum aldaar leert de bezoeker veel over methoden van winnen en verwerken van ertsen. Men heeft er tevens een grote collectie mineralen, voornamelijk uit Falun.

Men zou bij deze opsomming bijna vergeten, dat men door dit gebied zwerfend (grote?) kans heeft elanden en bevers te treffen, al is het ons helaas niet overkomen. Zeker vindt men vele voor ons zeldzame planten o.a. orchideeën, die uiteraard ook hier beschermd zijn. Tenslotte, de Zweden zijn zeer hulpvaardig.

?? PLESIOSAURUS ??

Eind juli meldden verscheidene dagbladen een sensationeel bericht:

Vissers vangen monster: Plesiosaurus niet uitgestorven.

De feiten:

Japaneze vissers ving in april voor de kust van Nieuw-Zeeland, op een diepte van 350 meter, een dier van ongeveer tien meter lengte, twee ton zwaar.

Voor en achter zaten twee vinnen, aan een anderhalve meter lange nek bevond zich een kop van 45 cm. Het geheel leek op een kruising tussen een walvis en een schildpad zonder schild.

Omdat het beest al geruime tijd dood moest zijn en erg stonk, werd de wonderbare vangst weer overboord gezet, al waren er dan nog wel wat foto's van gemaakt. Deze gaven enkele deskundigen aanleiding te denken aan een plesiosaurus, een waterbewonende slanghalssauriër, waarvan sinds het Boven Krijt geen getuigenissen zijn overgebleven. Een levend fossiel dus, na 65 miljoen jaar weer aan het licht gebracht en weer roemloos in de golven verdwenen, of een kostelijke stunt, midden in de zomerse komkommertijd opgevist?

Gelukkig hebben we dan toch maar de foto's. Echter, die in één der kranten gepubliceerde plaat was wat onduidelijk en onscherp, zodat we de beschikbare foto's bij het persbureau opvroegen om de zaak n. Jer te kunnen bekijken.

Maar ook deze platen bleken onscherp en gaven niet het hele beest te zien. Desgevraagd gaf onze adviseur voor paleontologie, Dr. P.H. de Buissonjé, het volgende commentaar:

"Helaas zijn de foto's van een zodanig slechte kwaliteit, dat er met enige redelijkheid geen enkele vaststaande konklusie aan deze foto's is te verbinden. Ook de in de krantetekst genoemde "twee voor- en achtervinnen" zijn op de foto's niet terug te vinden, hoogstens twee "voorvinnen". Maar deze twee "vinnen" vertonen een vreemde gefafelde rand alsof zij delen zijn van het baardensysteem van een walvisachtige. De lange "hals" links op de foto's zou een deel van de rugwervelkolom van een walvisachtige kunnen zijn en in dat geval zou het verdikte deel aan het vrije uiteinde van deze "hals" in werkelijkheid de korte,

zeer gedrongen rij halswervels van deze walvis-achtige re-
presenteren.

Maar nogmaals, kort gezegd de krantesuggestie dat het een
Plesiosaurus zou zijn is - althans gebaseerd op deze foto's
van inferieure kwaliteit - absoluut ongerechtvaardigd."

Een illusie armer gemaakt drukken we toch één van de
foto's af en wachten af, of deze historie misschien toch
nog een vervolg zal krijgen.

Red.

Foto:

Het in staat van ontbinding verkerende karkas van een
vreemd voorwereldlijk aandoend dier, gevangen door een
Japanse trawler bij Nieuw-Zeeland op 25 april.

Eén van de bemanningsleden nam deze foto voordat de
vangst, op orders van de kapitein, weer overboord werd
gezet.

Foto Associated Press.

NOGMAALS: WINTERSWIJK

**Geologische excursiegids voor Winterswijk,
door drs. W. Peletier, uitg. Stichting Freriks, 1976, 16 pag.**

Geologische excursiegidsen hebben steeds onze bijzondere
belangstelling. Gidsen die een Nederlands gebied onder de
loep nemen zijn er niet veel. Daarom is de eerste publikatie
van Stichting Freriks, de organisatie die ook het Museum
van Winterswijk beheert (zie *Gea* vol. 10, nr. 2) een welkom-
me aanvulling.

In kort bestek - 16 pagina's, klein formaat - worden de geo-
logische formaties beschreven die in de omgeving van Win-

terswijk aan of bij de oppervlakte voorkomen: Trias, Jura,
Krijt, Tertiair, Kwartair. De betreffende ontsluitingen zijn
op een kaartje aangegeven, de vondstmogelijkheden worden
genoemd. Deze zijn bescheiden van omvang, maar zeker
interessant.

De samenstellers wijzen terecht op het "kleinschalige,
uiterst kwetsbare Achterhoekse landschap", waar onbes-
cheiden zoekmethodes snel veel zouden bederven.

Het gidsje is voor fl. 3,50, inclusief verzendkosten, te ver-
krijgen door storting op postgiro 901997 t.n.v. VVV -
Winterswijk, met vermelding van "Geologische excursie-
gids."